

En n. 47, 24. II 62.

"Romeo, minu naaber"

Ei saa just öelda, et Tallinna teatripublikut oleks kaasaegsete nõukogude operettidega ülearu hellitatud. Pigem küll vastupidi. Küllap on viga selles, et see žanr on heliloojatel ja libretistidel teiste ülesannete kõrval nagu ununema kippunud. Ja üks ole asjal ka oma raskused — aeg esitab uusi nõudmisi nii siule kui vormile. Vanas, nn. klassikalise viini opereti plaanis loodud teosed ei taha nagu enesesse hästi mahutada kaasaegset temaatikat, uusi radu pole aga veel sisse tallatud.

Siiski on viimasel ajal asi hakanud üsnä jõudsalt liikuma — isegi meie vabariigis on mitmed heliloojad ja kirjamehed hakanud operetti ühisel nõul ja jõul edasi viima.

* * *

Siinkohal teeme juttu Aserbaidžaan helilooja Rauf Hadžijevi muusikalisest komöödiast «Romeo, minu naaber», mille hiljuti lavastas RAT «Estonia» Udo Väljaots.

Kuigi Hadžijevi muusikaline komöödia ei kujuta endast just uut kvaliteeti kaasaegsete nõukogude muusikalavastuste hulgas, on selles siiski mõndagi, mis õigustab teose lavaletoomist.

Libreto autorid E. Jesman, A. Rustaikis ja D. Kišina on tüki tegevuskohaks valinud Aserbaidžaan pealinna Bakuu. Kaks perekonda kolib vastavalt minud majja. Korterid asetsevad kõrvuti ja kõike paistab nagu korras olevat, välja arvatud asjaolu, et ühel korteril on rõdu, teisel mitte. Ja selle õnnetu rõdu pärast tekibki naabrite vahel sõnelemine, mis hiljem mitmete asjaolude soodustusel areneb suureks tülik.

Kõige rohkem kannatavad tüli all korterinaabrite lapsed, kelle armastusele vanemate mõttetult tüli toob suuri katsumusi. Kaasaegse Romeo ja Julia armastus võidab raskused (õnneks ilma ohvriteta) ja lõpuks laheneb kõik hästi, nagu see korralikus komöödias olema peabki.

Mis seda salata, niisuguseid arusaamatusi tuleb meil mõnikord ette nii uute korterite jagamisel kui mujalgi. Ja üks sellepärast olegi aeg neid väikekodanlikke rumalusi just nüüd välja naerda.

On vist tuntud tõsiasi, et komöödias peab ka natuke nalja olema. Muidugi, huumorit on, ja seda eriti koomiliste situatsioonide osas. Kuid on ju veel teisigi võimalusi koomilise elemendi suurendamiseks, näiteks tekst. Ent ometi (mitte ei tea, millest see on tingitud) kipub meil kaasaegsete operettide ja komöödiade juures just tekst lahjaks jääma. Harva leiame teostes tabavaid iseloomustusi, teravmeelseid ütlemisi, mõnusaid dialooge. Enamasti püütakse läbi ajada vaid naljakate situatsioonidega. Nii juhtubki, et komistamisel, kukkumised, äravahetamised ja muu säärane minevikuoperetist päritud «kraam» kipub tükkis vägisi võimust võtma. Ja kust seda koomikat ikka võtta, kui tekstis nalja napilt on!

Kahjuks on need puudused teataval määral omased ka «Romeole». Ometi oleks võinud ju teose tõlkimisel nii mõndagi parandada (vähemalt «habe-mega nalja» kolmest küsimusest võinuks asendada uuemaga).

Nii et tekst pole sugugi pisiasi. Kuid on ka pisiasju, mis pikapeale tüütavaks muutuvad. Nii on lood lõnguste traditsioonilise iseloomustusega. Kui

tuleb välja uus satiiriline film, kuuldemäng või operett, siis kohtame seal tingimata lõngust, kes põlvi nõtkutab, «rocki» tantsib ja «Sucu-sucut» laulab. Lõnguste niisugune iseloomustamine on kahjuks kujunenud omamoodi vanaks naljaks, mis väheseid naerma ajab. Kui pisut nuputada, siis leiaks ehk teisigi teid lõngustele pih-taandmiseks.

Muusika autor Rauf Hadžijev on tunnustatud helilooja, kelle sulest on sümfooniliste ning vokaalsümfooniliste teoste kõrval ilmunud arvukalt laule ja instrumentaalpalu.

«Romeo» muusikat kuulates jääb mulje, et autori tugevamateks külgedeks on meloodia, samuti hea orkestritunnetus. Vähem võib rahule jääda helilooja muusikalise karakteriseerimisoskusega. Rohkem leidlikkust oodanuks tegelaste iseloomustamisel. Pole vaja, et igas muusikalises lavateoses oleks tingimata juhtmotiivid, kuid tüki peategelastel võiks siiski olla erinev muusikaline iseloomustus. Kahjuks pole seda vajalikul määral tunda. Nii jätabki muusika, kui välja arvata mõned õnnestunud laulud ja orkestrivahemängud, pisut ühetoonilise mulje. Osalt on see tingitud ka sellest, et autor on liiga kitsalt tõlgitsenud rahvamuusika olemust. Avaram, märksa julgem lähenemine aserbaidžaan folkloorile oleks teose muutnud kaasaja kuulajale rohkem kõrvapäraseks.

Kuidas lavastus on õnnestunud? Võib kohe märkida, et see jätab ter-vikliku mulje. Lavastuse suureks voo-ruseks on kahtlemata hea tempo. On tabatud ehtkaukaasialikku tempera-menti. Juba esimene pilt on hästi la-hendatud: muusika taustal toimuv

Stseen I vaatusest. (Vasakult) Silvia Urb, Endel Pärn ja Sophie Sooäär.

uute korterite võtmete üleandmine on esitatud vaimuka pantomiimina. Häid lavastuslikke võtteid on teisteski pil-tides, nagu näiteks poksivõistluse stseenis ning unenäopantomiiimis. On leidlikke misanitseene, huvitavaid de-taile. Ka tüki lõpp läheb hea särtsu-ga, kaasa arvatud tore lõpupuüant.

Ja nüüd mõni sõna osatüütajatest. Võib rõõmu tunda sellest, et etendu-ses on palju kaasa öelda noortel, kel-lest nii mõnigi teeb rambivalgel alles esimesi julgemaid samme.

Tiina Jaaksool Nonna osas annab tunda lavakogemuste vähesus. Pealegi pole osa just lihtsate hulka kuuluv. Hea on see, et esietendusega võrreldes on noore näitleja mäng paremaks muutunud. Ilmekust on tulnud juurde ka vokaalpartii esitamisel.

Sama võib üldjoontes öelda ka Haili Sammelselja kohta, kes dublee-rivas koosseisus mängib Surat, Nonna sõbratari. Osa ise ei paku näitlejale just erilisi võimalusi. Ka suurema praktikaga Ester Lepal esimeses koos-seisus on küllalt tegemist, et rolli «koos hoida». Mis parata — igas lava-teoses on ju terve hulk väiksemaid osi. Ja just neid ongi raske mängida.

Hea on jälgida Harri Vasarat Aliku osas. Hea liikuvus ja vokaalpartii kin-

del valdamine annavad tunnistust tü-sedast tööst osal kallal.

Toreda üllatuse valmistas ka Harri Vasara paarimees Tiit Tralla Aliku sõbra Samedis osas. Pole midagi öelda, tubli saavutus!

Kui siia lisada veel Silvia Urva ja Asta Vihandi tore osatüütmine Bel-lana ning Uno Vargi osatüütmine Mu-rikuna, siis oleks nende loetelu, kes õnnestumisele kaasa aitasid, täielik.

Suure mõõdutundega mängivad va-nemat põlvkonda Sophie Sooäär, Eva Meil, Hugo Malmsten, Alfred Mering ja Endel Pärn. Tugev ansambel, kelle mängu on nauding jälgida.

«Estonia» dirigendipuldil kohtame esmakordselt Helmut Orusaart, keda muusikasõbrad tunnevad populaarse ansambli «Pasunapoisid» juhina, samuti trompetistina ning Eesti Raadio estraadiorkestri külalisdirigendina. Or-kester musitseerib toredasti, lava ja orkestri vahelkord on tasakaalus.

Publik võtab etenduse hästi vastu, reageerides laval toimuvale elavalt. Ka akadeemilises teatris võib mõni-kord naerda... mitteakadeemilist naeru.

Kõik märgid näitavad seda, et tükk jääb veel kauaks teatri mängukavasse.

Ülo Vinter